

Årsmelding

Egede Instituttet 2002

1. Innledning

År 2002 har på mange måter også vært et overgangsår for Egede Instituttet. Instituttet har vært engasjert i flere større prosjekter som i løpet av året er avsluttet. Ledelsen av Instituttet er likeledes i en overgangssituasjon, da den nyansatte instituttlederen ikke tiltrådte før i august 2002. Økonomien viser inntekter som forventet, men utgifter ut over det budsjetterte.

I denne situasjonen har Instituttets styre funnet det betimelig å igangsette en evaluering av Instituttets arbeid. Denne evalueringen ble presentert styret tidlig på høsten 2002. Som et resultat nedsatte styret en idékommisjon som skulle konkretisere de alternativer Egede har til fortsatt drift. Kommisjonen regner med å legge fram sin anbefaling våren 2003.

2. Styret og administrasjonen

Egede Instituttets representantskap avholdt sitt årsmøte tirsdag 28. mai 2002. 19 personer var til stede. Biskop Odd Bondevik er representantskapets ordfører og misjonssekretær Tove Odland representantskapets varaordfører, begge med funksjonstid fra år 2000 til år 2003.

Egede Instituttets styre har fra årsmøtet 2002 bestått av professor Tormod Engelsen (leder), forstander Lars Erik Nordby (nestleder), generalsekretær Grethe Raddum, stipendiat Kristin Norseth, professor Torstein Jørgensen (statsoppnevnt fra

01.01.2002) og instituttleder, rektor Roar G. Fotland. Møtende varamedlemmer er, afrikasekretær Mirjam Bergh, asiasekretær Ernst Harbakk og konsulent Vebjørn Horsfjord. Det har vært holdt tre møter i år 2002, og 24 saker har vært behandlet.

Rolv Olsen vikarierte som instituttleder i 10 - 20% stilling frem til 31.07.2002. Tidligere instituttleder Tore Laugerud fortsatte som medredaktør for Norsk tidsskrift for misjon frem til og med nr. 3, 2002. Fra 01.08 2002 tiltrådte rektor Roar G. Fotland både som instituttleder og som redaktør av NOTM. Styret takker på det varmeste Rolv Olsen for at han var villig til å vikariere som instituttleder for Egede i denne overgangsperioden. Likeså at Tore Laugerud tok vare på arbeidet med NOTM.

Bibliotekar Inger Johanne Gillebo er bibliotekleder i 60% stilling, men frem til 31.08. arbeidet hun bare i 50% stilling. Arbeidet med nyreligiøsitet har vært ledet av førstelektor Arne Tord Sveinall i 20 % stilling. Professor Jan-Martin Berentsen er ansvarlig redaktør av Norsk tidsskrift for misjon. Regnskapet har vært ført av regnskapskontoret Jorunn Nordstrand A/S. Fra og med 31.12.2002 avslutter hun sitt engasjement hos Egede, og regnskapet føres gjennom Metodistkirkens studiesenter. Styret vil rette en hjertelig takk til de ansatte for godt arbeid i året som er gått.

3. Aktiviteter

3.1 Egne forskningsprosjekter

Egede Instituttet avsluttet i løpet av 2001-02 alle forskningsprosjekter. Det siste som ble avsluttet var prosjektet som ble laget i samarbeidet med Stiftelsen Kirkeforskning: "Misjonerende menigheter. En undersøkelse av holdninger og engasjement i forhold til ytre misjon i menigheter i Den norske kirke." Prosjektet ble utført av professor Harald Hegstad, KIFO/Menighetsfakultetet og daværende instituttleder Tore Laugerud, Egede Instituttet. Prosjektrapporten *Brennende hjerter eller misjonerende menigheter?* En undersøkelse av holdninger og engasjement i forhold til ytre misjon i menigheter i Den norske Kirke, KIFO-rapport nr. 16, er utgitt på Tapir Akademisk Forlag og presentert ved et seminar den 13. februar 2002.

3.2 Kartleggings-, utrednings- og informasjonsarbeid

Egede Instituttet har i de siste år hatt egne hjemmesider på Internett. Sidene er knyttet til Den norske kirkes hjemmesider. Egede sikret seg domenet: egede.no slik at Instituttets internettsider for fremtiden kan knyttes opp mot egen identitet. Det arbeides nå med å legge inn nytt stoff og overføre stoffet fra den gamle hjemmesiden til den nye. Foreløpig legges hovedvekten på informasjon om nyreligøsitet, i første rekke faktaopplysninger om nyreligøse bevegelser, ord, fenomener, personer og artikkelstoff med ulike temaer og vinklinger. Artikler av cand.theol. Lars Inge Magerøy blir en del av det nye opplegget. Videre ønsker en å utvikle en egen del knyttet til bibliotek og misjon.

Instituttet yter også service overfor bl.a. presse, institusjoner og privatpersoner som ønsker informasjon om misjon, eller har spørsmål og kommentarer om religion og nyreligøsitet.

3.3 Biblioteket

Egede Instituttets bibliotek hadde i 2002 en tilvekst på 38 bind inkludert gaver. Det gir en total mengde på 11.070 bind innen feltene missiologi, tredje verdens teologi, religions- og kulturmet, og nyreligøsitet. Arbeidet med å legge om Els bibliotek til BIBSYS systemet er nå fullført. Det som har vært en prioritert oppgave i året som ligger bak, har vært å legge tidsskriftmassen inn i tidsskriftregisteret. Samlingen tidsskrift Egede Instituttet forvalter er forholdsvis omfattende. Det totale antall tidsskrift er 345. Av dette er 52 løpende abonnement. En stor del av disse utgis i den tredje verden, og EI er dermed en viktig ressurs når det gjelder å gi stemmer fra andre kontinenter rom i en norsk kontekst.

Biblioteket representerer en viktig kilde for studenter og forskere. Etter omleggingen til BIBSYS har vi sett en liten, men jevn stigning i utlansstatistikken, så også i år. For 2002 viser utlansstatistikken et totalt utlån for Instituttets bibliotek på 1.159 titler, derav 320 fornyelser. Dette representerer en økning i utlån på i overkant av 8%. Dermed er noe av målsettingen om økt tilgjengelighet oppnådd. Antall aktive lånere er 1.227. Antallet fjernlån utgjør en forholdsvis stor andel av det totale utlån, men det lar seg så langt ikke gjøre å skille dette ut fra Menighetsfakultetets totale fjernlån. Det samme er tilfellet med kopibestillinger fra Els samlinger. Det

har vært et ikke ubetydelig antall såkalte elektroniske henvendelser.

Biblioteket er i stand til å utføre de løpende oppgaver på en tilfredsstillende og forsvarlig måte, men med de nye utfordringer som ligger foran, bør det vurderes om bibliotekarstillingen likevel bør utvides. Vi har allerede erfaringer fra at omleggingen til BIBSYS-systemet øker bruken av biblioteket, samtidig som økt aktivitet på Internett og nye utrednings- og forskningsoppgaver kan medføre økt pågang.

Bibliotekleder deltok på møte i Forum for bibliotekarer innen teologi og religionshistorie, 24. oktober 2002 i Oslo.

En praktikant fra Høgskolen i Oslo, Avdeling for journalistikk, bibliotek- og informasjonsfag, var i praksis ved biblioteket ved Det teologiske Menighetsfakultet og Egede Instituttets bibliotek i vårsemesteret 2002.

3.4 Norsk tidsskrift for misjon/publikasjoner

Egede Instituttet har i 2002 utgitt fire nummer av Norsk tidsskrift for misjon (NOTM). De har inneholdt faglige artikler om misjonsvirksomhet og -strategi, kirke og misjon, tredje verdens teologi og global kristendom, andre religioner, foruten rapporter, oversikter og bokanmeldelser. Tre av utgavene var standardstørrelse på 64 sider, mens ett var et temanummer om Lærerinnenenes Misjonsforbund i 100 år. Et slikt nummer tydeliggjør noe av Els funksjon ved å dokumentere den mangfoldige innsatsen som har funnet sted innenfor norsk misjon. Samtidig ivaretar et slikt temanummer viktige sider ved kvinnehistorien i Norge.

En "refereordning" for tidsskriftets artikler er satt i system, og et større antall fagpersoner fungerer som "referees". Slik sett skulle hensynet til kvalitetssikring av innholdet være vel ivarettatt.

Instituttet inngikk i 1999 en samarbeidsavtale med Tapir forlag om utgivelsen av NOTM. Tidsskriftets opplag er 500. Antall abonnenter er 380. Redaktører er prof. dr. theol. Jan-Martin Berentsen ved Misjonshøgskolen, Stavanger (ansv.) og instituttleder Roar G. Fotland.

3.5 Kurs-, seminar- og foredragsvirksomhet

Instituttet arrangerer årlig, i samarbeid med Kirkerådet og Instituttet

for Sjelesorg et kurs for kontakt- og ressurspersoner for nyreligøstet i bispedømmer og frikirker som arbeider med kirkens møte med nyreligøsteten. Årets kurs gikk ut, men ble erstattet av den felles nordiske konferansen om sektofferproblematikk. Det regulære kurset blir tatt opp igjen i 2003. Hensikten med kurset er å øke så vel kunnskapsnivået om nyreligiøse ytringer som besinnelse på vår egen kristne tradisjon. Kurset har de siste årene fått støtte fra Opplysningsvesenets Fond for å kunne gjennomføres økonomisk. Responsen på denne kurstypen har vært god, selv om oppslutningen fra bispedømmene av økonomiske årsaker har vært noe synkende.

I tillegg har Instituttet drevet foredrags- og undervisningsvirksomhet i religionsvitenskap og nyreligøstet ved undervisningsinstitusjoner og i ulike samfunnssetater. Omfanget av slike oppdrag har de senere år vært noe mindre enn tidligere. Dette kan delvis skyldes at nyreligøstet ikke lenger har samme nyhetens interesse, at den i mindre grad enn tidligere er et marginalt fenomen, og at skoler og institusjoner sliter med stram økonomi. Vi ser likevel at det har vært et tydelig behov også for denne tjenesten.

3.6 Veiledning og sjelesorg

Også i 2002 har Instituttet drevet veiledning bl.a. overfor foreldre som henvender seg i forbindelse med at deres barn har deltatt i sekter eller annen religiøs virksomhet med destruktive virkninger. Videre drives det sjelesørgeriske samtaler for å rehabilitere avhopper fra slike bevegelser. Samtalene drives hovedsakelig individuelt, enten pr. telefon eller ved personlig fremmøte, i et omfang av en samtale pr. dag i gjennomsnitt.

Veiledning av sjelesørgerisk karakter er gitt foreldre og andre pårørende som ønsker informasjon om ulike (ny)religiøse retninger og grupperinger. Veiledning av faglig karakter er gitt i forbindelse med artikkelskriving, studentoppgaver o.l.

3.7 Nettverksarbeid

Gjennom sitt medlemskap i NIME (Nordisk institutt for misjonsforskning og ekumenisk forskning) og IAMS (International Association for Mission Studies), som begge i sin tid ble dannet med Egede Instituttet som en viktig modell og pådriver, holder instituttet kon-

takt med det internasjonale forskningsmiljøet. Gjennom NIME har Instituttet deltatt i flere internordiske forskningsprosjekter, først og fremst Missio Nordica-prosjektet.

Instituttet deltok i august 2002 på den sjette årlige fellesnordiske klinikerkonferanse for sektofferproblematikk. Kongressen er initiert av Egede Instituttet og ruller mellom de skandinaviske land. Problematikken som tas opp er en stor utfordring for tverrfaglig samarbeid hvor både religionsvitenskap, sjelesorg og psykodisiplinene er involvert.

I tillegg til de skandinaviske og internasjonale faglige nettverkene som er nevnt ovenfor, relaterer Egede Instituttet til hele bredden av norsk misjonsvirksomhet gjennom sitt medlemskap i Norsk Råd for Misjon og Evangelisering (NORME), arvtakeren etter Norsk Misjonsråd, og til andre kirkelige og frikirkelige aktører i nyreligiøsitetens arbeid gjennom sin deltagelse i Kirkerådets samrådsgruppe for nyreligiøsitet. Samrådsgruppa er et nettverk av aktører innen det kirkelige nyreligiøsitetens arbeid som på initiativ fra Kirkemøtet 1988 har kommet sammen for kontaktmøter i Kirkerådet. Gruppa var sterkt involvert i utformingen av betenkningen Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid til Kirkemøtet 1999 og fokuserer nå på oppfølgingen av kirkemøtesaken og nettverkets involvering i forhold til dette.

Instituttet planlegger å inngå et mer omfattende samarbeid med IKON i Danmark for på denne måten å unngå unødig dublisering av arbeid. Det planlegges et trykknappsystem på Instituttets hjemmeside med direkte henvisning til tilstøtende emne på IKONS hjemmeside.

For øvrig deltar Instituttets ansatte og frivillige medarbeidere i flere sammenhenger hvor de erfaringer som oppnås og de kontaktnett som knyttes vil kunne komme Instituttet til gode, selv om de ikke spesifikt deltar på vegne av Instituttet.

Som et frittstående institutt er Egede Instituttet ikke bundet opp til bestemte organisasjonsinteresser og -behov. Instituttet fungerer som en paraplyorganisasjon for de missiologiske miljøer i Norge og fremmer kontakt, samordning og konkrete samarbeidstiltak. Med sin utadvendte profil tjener Instituttet samtidig samfunnet med forskning og informasjon om et felt av stor betydning både nasjonalt og internasjonalt, og fremmer kontakt og samarbeid mellom de kirkelige missiologiske fagmiljøene og allmenne forskningsmiljøer.

4. Økonomi

Det foreløpige regnskapet for 2002 viser et underskudd på kr. 38.817. Underskuddet skyldes hovedsakelig økte utgifter knyttet til innkjøp av datamaskin, opparbeidet skyldig lønn, samt andre personalutgifter. Inntektene viser litt over det som var budsjettert. Egenkapitalen pr. 31.12.02 utgjør kr. 3.900.

Den økonomiske situasjonen gir grunn til alvorlig bekymring. Egenkapitalen er brukt opp, og Instituttet synes å må opp på et høyere aktivitetsnivå for å kunne forvente en økning i inntektene. Det vil til og med være vanskelig å opprettholde driften på det nåværende nivået på lengre sikt, med mindre det kan sikres et større og mer stabilt inntektsgrunnlag. Styret fremmer derfor forslag i saken om Instituttets fremtid om hvordan den økonomiske situasjonen skal løses.

Instituttet driver sin virksomhet på grunnlag av støtte fra staten, private gaver og tilskudd og prosjektinntekter/forretningsinntekter. Det ser ikke ut til at statsstøtten kan forventes økt ut over ren indeksregulering. Instituttet mottok kr. 275.000 i statsstøtte i 2002. I tillegg mottok Norsk tidsskrift for misjon kr. 75.000 i støtte fra Norges forskningsråd. Vi takker for alle bidragene fra kirkesamfunn, organisasjoner, menigheter og enkeltpersoner. Støtte fra kirkesamfunn og misjonsorganisasjoner utgjorde kr. 162.190. Areopagos har de siste årene vært Instituttets klart viktigste bidragsyter med sitt bidrag på kr. 100.000. Regnskapsførte gaver fra privatpersoner utgjorde kr. 44.177, en nedgang på over 15%. Imidlertid ble det for 2001 ført en regnskapsteknisk gaveinntekt på kr. 22.450, slik at det reelt sett er en økning i gavebeløpet fra privatpersoner. Mottatte beløp fra kirkeofringer var kr.8.962, en fortsettelse av nedgangen fra tidligere år.

Fremtid

Styret for Egede Instituttet nedsatte i 2002 en evalueringskomité bestående av Hans Tore Løvaas og Jørgen Hardang. De leverte en godt tjenlig rapport høsten 2002, hvor styret ble bedt om å vurdere fremtiden til EI. Som et resultat av rapporten oppnevnte styret en idékomisjon bestående av Knud Jørgensen, Marit Rypdal, Øyvind Dahl, Torleif Elgvin, Rolf Kjøde og Roar G. Fotland. Idékomisjonen startet sitt arbeid på høsten og skal rapportere til styret våren 2003.

Styret vil legge frem en egen innstilling til representantskapet basert på det arbeid evalueringskomiteen og idékommisjonen har gjort. Styret ønsker å rette en hjertelig takk til deltakerne for samvittighetsfullt og nyttig arbeid for Egede Instituttet.

Virksomheten anses å ikke forurene det ytre miljø.

Roar G. Fotland
instituttleder

Tormod Engelsviken
styreleder

Lars-Erik Nordby
nestleder

Torstein Jørgensen

Gretbe Raddum

Kristin Norseth